

Postpartum Dönemde COVID-19 Korkusunun Annelerin Bebek Bakımı ile İlgili Obsesif-Kompulsif Davranışlarına ve Postpartum Depresyona Etkisi

The Effect of COVID-19 Fear in the Postpartum Period on Mothers' Obsessive-Compulsive Behaviors Related to Baby Care and Postpartum Depression

Nuray KURT¹
Sabriye BATTAL²
Hacer ÜNVER KOCA³

¹Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Elazığ, Türkiye

²Sağlık Bakanlığı Malatya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Malatya, Türkiye

³İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Malatya, Türkiye

This study was carried out between 19 and 22 May 2022 in Eskişehir. It was presented as an oral presentation at the International Anatolian Midwives Association Congress.

Geliş Tarihi/Received: 29.04.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 01.12.2022

Yayınlanma Tarihi/Publication Date:

27.03.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding author:
Hacer ÜNVER KOCA
E-mail: hacer.unver@inonu.edu.tr

Cite this article as: Kurt, N., Battal, S., & Ünver Koca, H. (2023). The effect of COVID-19 fear in the postpartum period on mothers' obsessive-compulsive behaviors related to baby care and postpartum depression. *Journal of Midwifery and Health Sciences*, 6(1), 7-13.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

ÖZ

Amaç: Araştırma postpartum dönemde COVID-19 korkusunun annelerin bebek bakımı ile ilgili obsesif-kompulsif davranışlarına ve postpartum depresyona etkisini değerlendirmek amacıyla yapıldı.

Yöntemler: Tanımlayıcı tipte yapılan araştırma Türkiye'nin doğusunda yer alan bir ilin Aile Sağlığı Merkezlerine kayıtlı toplam 211 anne ile yürütüldü. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, COVID-19 Korkusu Ölçeği, Postpartum Dönemde Annelerin Bebek Bakımı ile İlgili Obsesif ve Kompulsif Davranışları Ölçeği (OKDÖ), Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği (EDSÖ) ile toplandı.

Bulgular: Araştırmada annelerin %23,2'sinin doğum sonu depresyon açısından risk altında olduğu görüldü. Annelerde COVID-19 korkusu ile bebek bakımı ile ilgili obsesif-kompulsif davranışlar arasında zayıf negatif korelasyon, doğum sonu depresyon arasında çok zayıf pozitif korelasyon belirlendi (sırasıyla $r = -.321$, $r = .199$; $p < .001$, $p < .05$).

Sonuç: Araştırmada annelerin yaşadıkları COVID-19 korkusu arttıkça bebek bakımı ile ilgili obsesif-kompulsif davranışların azaldığı ve doğum sonu depresyon riskinin arttığı belirlendi.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, ebelik, doğum sonrası depresyon, obsesif davranış

ABSTRACT

Objective: The study was conducted to evaluate the effect of fear of COVID-19 on mothers' obsessive-compulsive behaviors related to baby care and postpartum depression in the postpartum period.

Methods: The descriptive study was conducted with a total of 211 mothers registered in the Family Health Centers of a province in eastern Turkey. The data of the study were collected with the Personal Information Form, the COVID-19 Fear Scale, the Scale of Obsessive and Compulsive Behaviors Related to Baby Care of Mothers in the Postpartum Period, and the Edinburgh Postpartum Depression Scale.

Results: In the study, the frequency of postpartum depression in mothers was found to be 23.2%. We found a weak negative correlation between fear of COVID-19 in mothers' obsessive-compulsive behaviors related to infant care and a very weak positive correlation between postpartum depression (respectively $r = -.321$, $r = .199$; $p < .001$, $p < .05$).

Conclusion: In the study, it was determined that as the fear of COVID-19 experienced by mothers increased, obsessive-compulsive behaviors related to baby care decreased and the risk of postpartum depression increased.

Keywords: COVID-19, midwifery, obsessive behavior, postpartum depression

Giriş

Postpartum dönem, kadınların hayatında duygusal, fiziksel ve sosyal pek çok değişikliğin yaşandığı önemli bir süreçtir (Demir Yiğit & Dereli Yılmaz, 2019; Özkan & Serçekuş, 2017). Bu süreçte anneler, fizyolojik ve psikolojik değişikliklere uyum sağlamak, bebek bakımı vermek, güvenli bir çevre sağlamak, bebekle iletişim kurmak, yeni rollerine adapte olmak, aile duyarlılığını geliştirmek ve gelecekte problemlerle baş etmek zorundadır. Yaşanan bu zorluklar, COVID-19 tehdidi ile birleştiğinde, kadınlarda fizyolojik, psikolojik ve sosyal etkilerinin artmasına yol açmaktadır (Gülşen & Merih, 2018; Lok ve ark., 2021; Özkan & Serçekuş, 2017).

COVID-19 pandemisi dünya nüfusu üzerinde, kaygı, stres ve depresyon prevalansındaki artış ile büyük bir etki yaratmıştır. Yaşanan pandemide postpartum dönemde bulunan kadınlar, yaşadıkları yüksek düzeyde psikolojik sorunlar nedeniyle savunmasız bir grup olarak kabul edilmiştir (Gluska ve ark., 2021). Salgınin başlangıcında COVID-19 küresel bir krize dönüşmüş, salgının hızını yavaşlatma amacı taşıyan sıkı tedbirler alınmıştır. COVID-19 ile ilgili yaşanan bilinmezlik ve korku, hastalık bulaşması ihtimaline ve tehlikelere karşı bireylerin hayat kurtarıcı önlemler almasına neden olmuştur (Kurt, 2021). COVID-19 sürecinde alınan önlemler, enfekte olma ve bulaştırma korkusu, hijyen ile ilgili davranışlar ve beraberindeki yaşam tarzındaki büyük değişiklikler, annelerde bebek bakımı ile ilgili obsesif düşünce ve kompulsif davranış gelişme riskini arttırmaktadır.

COVID-19'dan korunmak için alınan tedbirler, obsesif kompulsif bozuklukların en çok görülen belirtilerinden olan temizlik kompulsiyonları ile hastalık bulaşma obsesyonlarının şiddetlenmesine neden olmuştur (Okray, 2021). Bu dönemde annelerde görülen obsesyonların içeriği ve kompulsiyonlar genellikle virüsün bebeğe bulaşma riski ve bebeğe zarar verme korkusu ile ilgilidir (Dindar, 2009; Kurt & Söyler, 2022; Okray, 2021; Özkan ve ark., 2021; Özşahin ve ark., 2022). Pandemi sürecinde, annelerin kendisinin ve çocuğunun sağlığı hakkında endişe ve korkularının artması, postpartum depresyon oranlarında artışa neden olmuştur (Lok ve ark., 2021; Okray, 2021; Özkan ve ark., 2021). Postpartum depresyon, doğumdan kısa bir süre sonra başlayarak, doğumdan sonra bir yıla kadar sürebilen, kadınların %13–19'unu etkileyen önemli bir halk sağlığı sorunudur. Postpartum depresyon belirtileri arasında; yorgunluk, halsizlik, uyku bozuklukları, iče kapanma hali, iştahta değişimler, ağlama krizleri, karamsarlık, yetersizlik hissi, baş edememe, kompulsif düşünceler, korkular vb. semptomlar yer almaktadır. Postpartum depresyona; uykusuzluk, çocuk bakımı ve yaşam stresi, sosyal destek eksikliği, aile içi şiddet, doğum öncesi depresyon ve olumsuz emzirme deneyimleri gibi faktörler neden olmaktadır (Miranda & Scotta, 2021; Özşahin ve ark., 2020).

COVID-19 virüsünün görülmesiyle birlikte postpartum depresyon ve obsesif-kompulsif bozukluk (OKB) semptomlarının artması anneleri daha derin bir çıkmaza sürüklemiştir (Özşahin ve ark., 2020; Üstüngör, 2022). Anneler, uykusuzluk, sık sık el yıkama, kendilerine zaman ayıramama ve bebeklerine zarar verme endişesi duyarak bebeklerine dokunamama gibi obsesif-kompulsif davranışlar sergiledikleri için bebekleriyle yeteri kadar temas kuramamaktadır (Challacombe ve ark., 2017). Oysa bu dönemde bebeğin ihtiyaçlarının tam zamanında karşılanması, anne ve bebek bağlanması için oldukça önemlidir. Yaşanan bu durumlar anne-bebek arasındaki bağın kurulmasını olumsuz yönde etkilemektedir (Üstüngör, 2022). Araştırma postpartum dönemde

COVID-19 korkusunun annelerin bebek bakımı ile ilgili obsesif-kompulsif davranışlarına ve postpartum depresyona etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Türü

Bu araştırma tanımlayıcı tipte yapıldı.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma Mart-Mayıs 2022 tarihleri arasında Türkiye'nin doğusunda yer alan ilin aile sağlığı merkezlerinde (ASM) gerçekleştirildi.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini il merkezinde bulunan 15 ASM'den kura yöntemi ile belirlenen 6 ASM'ye kayıtlı 2–8 hafta arası sağlıklı bebeğe sahip toplam 320 anne oluşturdu. Araştırma örneklem seçim yöntemine gidilmedi. Araştırmaya katılmayı kabul eden ve iletişim kurulan anneler araştırmanın örneklemini oluşturdu. Araştırma 211 anne ile tamamlandı.

Araştırmaya dahil edilme kriterleri

- Okuma yazma bilen,
- Akıllı telefonu olan,
- Psikiyatrik herhangi bir tanısı bulunmayan anneler.

Araştırmadan dışlanma kriterleri

- Ruhsal bir hastalığa sahip olan,
- Formu eksik dolduran,
- Bebeğinde herhangi bir sağlık problemi olan (anomali vs.),
- Psikiyatrik ilaç kullanan anneler.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında, "Kişisel Tanıtım Formu," "Covid-19 Korku Ölçeği," "Postpartum Dönemde Annelerin Bebek Bakımı ile İlgili Obsesif ve Kompulsif Davranışları Ölçeği," "Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği" kullanıldı.

Kişisel Tanıtım Formu

Araştırmacı tarafından literatür (Şirin, 2008) taranarak oluşturulan form annelerin bazı sosyodemografik ve obstetrik özelliklerini içeren toplam 16 sorudan oluşmaktadır.

COVID-19 Korkusu Ölçeği

Ahorsu ve arkadaşları tarafından 2020 yılında geliştirilen ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Satıcı ve arkadaşları tarafından 2021 yılında yapılmıştır (Ahorsu ve ark., 2020; Satıcı ve ark., 2021). Ölçeğin uygulanabilir yaş skalası geniş olup, yetişkinler üzerinde kullanılabilir. 7 sorudan oluşan ölçeğin bütün maddeleri pozitif puanlanmaktadır. Sorularda 5'li Likert tipi bir ölçeklendirme kullanılarak 1–5 arası (1-Kesinlikle katılmıyorum...5-Kesinlikle katılıyorum) puanlanmıştır. Ölçekte ters puanlanan madde yoktur. Ölçekten 7–35 arası puan alınmaktadır. Yüksek puan almak COVID pandemi korku düzeyinin 'yüksek' olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alpha değeri ($\alpha = ,82$) olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değerinin ($\alpha = ,87$) olduğu görüldü.

Postpartum Dönemde Annelerin Bebek Bakımı ile İlgili Obsesif ve Kompulsif Davranışları Ölçeği (OKDÖ)

Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği Özdemir ve arkadaşları tarafından 2019 yılında yapılmıştır (Özdemir ve ark., 2019). Ölçekten alınan toplam puanın büyüklüğü takıntılı ve zorlayıcı davranışların olduğunu göstermektedir. Konuyla ilgili detaylı bir değerlendirme annelere tavsiye edilir. Ölçek ayrı ayrı değerlendirilebildiği için

toplam puan sayesinde, her bir ögeyi de değerlendirmek mümkündür. Her bir ögeyi ayrı ayrı değerlendirmek, sağlık profesyonelleri için önemli bir özelliktir. Ölçek doğum sonu 2–8 hafta arasında olan kadınlara uygulanır. Ölçeğin Türkçe geçerlilik güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alpha değeri ($\alpha = .75$) olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değerinin ($\alpha = .86$) olduğu belirlendi.

Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği (EDSDÖ)

Ölçek, 10 maddeden oluşan, dörtlü likert biçiminde kendini bildirim ölçeğidir. Dört seçenekten oluşan yanıtlar 0–3 arasında puanlanmakta, ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 ve en yüksek puan 30 olmaktadır. Değerlendirmede 1.,2. ve 4. maddeler 0,1,2,3 şeklinde puanlanırken, 3.,5.,6.,7.,8.,9., ve 10. maddeler 3,2,1,0 şeklinde ters olarak puanlanmaktadır. EDSDÖ'nün Türkçe uyarlanması Engindeniz ve arkadaşları tarafından 1996 yılında yapılmıştır (Engindeniz ve ark., 1996). EDSDÖ'nün kesme noktası 12/13 olarak hesaplanmış olup, toplam ölçek puanı kesme noktasından fazla olan kadınlar risk grubu olarak kabul edilmektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alpha değeri ($\alpha = .79$) olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değerinin ($\alpha = .82$) olduğu belirlendi.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri Mart-Mayıs 2022 tarihleri arasında ASM'lere kayıtlı annelerin iletişim numaraları alınarak google formlar aracılığıyla (pandemi nedeniyle kurum izinlerinde yaşanan problemlerden dolayı) toplandı.

İstatistiksel Analiz

Verilerin kodlanması ve değerlendirilmesi SPSS versiyon 22,0 (IBM Statistical Package for the Social Sciences Corp., Armonk, NY, ABD) paket programını kullanılarak bilgisayar ortamında gerçekleştirildi. İstatistiksel değerlendirmede; tanımlayıcı istatistikler (yüzde, ortalama, standart sapma) ve bağımsız gruplarda *t* testi, Varyans analizi ve korelasyon analiz testleri kullanıldı. Sonuçlar %95 güven aralığında, $p < .05$ yanılıgı düzeyinde değerlendirildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce araştırmanın yürütülebilmesi için İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan etik onay alındı (Tarih: 29 Mart 2022, Karar numarası: 2022/3252). Pandemi nedeni ile kurum izni alınmadığından veriler google formlar aracılığı ile gönüllülük esasına dayalı olarak online toplandı. Ayrıca katılımcılardan online olarak bilgilendirilmiş olur formu ile yazılı onam alındı.

Bulgular

Araştırmaya katılan annelerin, sosyodemografik özellikleri Tablo 1'de sunulmaktadır. Araştırmada annelerin; çalışma durumunun COVID-19 Korkusu Ölçeği ve OKDÖ toplam puan ortalamalarını etkilediği ($p < .05$) ancak EDSDÖ toplam puan ortalamasını etkilemediği saptandı ($p > .05$; Tablo 1). Araştırmaya katılan annelerin yaş ortalaması $29,74 \pm 4,86$ olup, yaş, eğitim düzeyi, aile yapısı ve gelir düzeyinin annelerin COVID-19 korkusu ve annelerin bebek bakımı ile ilgili obsesif-kompulsif davranışlarını ve doğum sonrası depresyonunu etkilemediği tespit edildi ($p > .05$).

Araştırmaya katılan annelerin, obstetrik özellikleri Tablo 2'de sunulmaktadır. Annelerin obstetrik özellikleri incelendiğinde; obstetrik özelliklerin COVID-19 Korkusu, OKDÖ ve EDSDÖ toplam puan ortalamalarını etkilemediği belirlendi ($p > .05$).

Araştırmada annelerde COVID-19 Korkusu Ölçeği puan ortalaması ile OKDÖ puan ortalaması arasında zayıf negatif korelasyon, EDSDÖ puan ortalamaları arasında çok zayıf pozitif korelasyon belirlendi (sırasıyla $r = -.321$, $r = .199$; $p < .001$, $p < .05$). Ayrıca OKDÖ puan ortalaması ile EDSDÖ puan ortalaması arasında zayıf negatif korelasyon belirlendi ($r = -.282$; $p < .001$) (Tablo 3).

Araştırmada annelerin %23,2'sinin postpartum depresyon riski taşıdığı belirlendi (Şekil 1).

Tartışma

Üç yıla yakın süredir içinde bulunduğumuz pandemi süreci, tüm bireylerin sağlığını fiziksel ve ruhsal yönden olumsuz etkilemiştir. COVID-19 korkusunun annelerin, bebek bakımı ile ilgili obsesif-kompulsif davranışları ve doğum sonu depresyonu arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada elde edilen bulgular literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Araştırmada annelerin; çalışma durumu ile COVID-19 Korkusu Ölçeği toplam puan ortalaması arasında anlamlı farklılık gözlenmiş olup çalışan annelerin korku düzeylerinin çalışmayan annelere göre daha düşük düzeyde olduğu saptanmıştır ($p < .05$; Tablo 1). Özer'in gebelerle yaptığı çalışmada da pandemi sürecinde çalışanların koronavirus korkuları, çalışmayanların koronavirus korkularından düşük bulunmuştur (Özer, 2022). Çalışma hayatındaki kadınların büyük bir sorumluluk taşımakta olduğu bilinen bir gerçektir. Aynı zamanda çalışan kadınların sıkıntı, kaygı, depresyonla gibi duygularla baş etme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu belirtilmektedir (Kızıloğlu, 2021). Bununla birlikte pandemi ile yaşamaya alışmış olan çalışanların, yaşanan duruma uyumları ve korku ile baş etme mekanizmaları COVID-19 korku düzeyinin az oluşunda etkili olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca araştırmada çalışma durumu ile annelerin bebek bakımı ile ilgili OKDÖ toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu, çalışan annelerin puan ortalamalarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür ($p < .05$; Tablo 1). Üstüngör'ün (2022) annelerle yaptığı çalışan annelerin OKDÖ puan ortalamasının çalışmayan annelerinkinden yüksek olduğu bulunmuştur (Üstüngör, 2022). Çalışan annelerin OKDÖ puan ortalamasının, çalışmayan annelerden yüksek çıkmasında bulaş riskinin etkili olduğu düşünülmektedir. Çalışan annelerin iletişim kurdukları kişi sayısının fazla olması, sosyal ortamlarda daha fazla zaman geçirmesi, temas yüzeylerinin fazla olması gibi faktörler, annenin bebeğine karşı koruyucu rolü daha çok benimsemesine yol açarak düşünce ve davranışı üzerinde etkili olacaktır. Ayrıca annelik iç güdüsü ile annelerin bebeklerini koruma isteğinin bebek bakımı ile ilgili obsesif ve kompulsif davranışlarının artmasında da etkili olabileceği düşünülmektedir.

Annelerde COVID-19 korkusu ile annelerin bebek bakımı ile ilgili obsesif kompulsif davranışları arasında zayıf negatif korelasyon belirlenmiştir (Tablo 3). COVID-19 korkusu arttıkça OKB'nin azalmasının nedeninin, olağanüstü yaşam koşullarından olan pandemi süreci obsesyonları bulunan annelerin bebek bakımı konusundaki yoğun düşüncelerinden sıyrılarak gündemimizde yoğun olarak bulunan COVID-19 korkusuna yönelmesi ve buna yönelik tedbirler alması olduğu düşünülmektedir. Nitekim literatürde bir durum üzerindeki kontrol algısı arttıkça, o duruma uyum sağlamanın kolaylaşacağı bildirilmektedir (Öztürk, 2022). Araştırmamıza göre COVID-19'a yönelik artan kontrol algısının bebek bakımı ile ilgili obsesyonları azaltmaya katkı sağladığı düşünülmektedir.

Tablo 1. Annelerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre COVID-19 Korkusu, OKDÖ ve EDSÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n = 211)				
Annelerin Sosyo-Demografik Özellikleri	n	COVID-19 Korkusu Ölçeği	OKDÖ	EDSDÖ
		Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS
Yaş				
18-34	179	19,08 ± 6,53	28,15 ± 8,81	8,74 ± 5,27
35 ve Üstü	32	18,71 ± 6,25	28,93 ± 8,36	8,90 ± 6,46
Test ve p değeri		t = 0,293 p = ,770	t = -0,465 p = ,642	t = -0,150 p = ,881
Eğitim Düzeyi				
Okuryazar-Ortaokul	77	19,97 ± 5,92	26,88 ± 8,81	9,70 ± 5,97
Lise ve Üniversite	134	18,48 ± 6,74	29,07 ± 8,60	8,23 ± 5,07
Test ve p değeri		t = 1,613 p = ,108	t = -1,764 p = ,079	t = 1,887 p = ,061
Çalışma Durumu				
Evet	60	17,53 ± 5,94	31,26 ± 6,80	8,96 ± 4,76
Hayır	151	19,62 ± 6,60	27,08 ± 9,13	8,69 ± 5,71
Test ve p değeri		t = -2,130 p = ,034*	t = 3,207 p = ,002*	t = 0,325 p = ,745
Aile Yapısı				
Çekirdek	189	18,88 ± 6,52	28,58 ± 8,67	8,95 ± 5,39
Geniş	22	20,27 ± 6,04	25,63 ± 8,98	7,18 ± 5,78
Test ve p değeri		t = -0,951 p = ,343	t = 1,502 p = ,134	t = 1,450 p = ,149
Gelir Düzeyi				
Gelir < Gider	24	17,25 ± 5,59	27,79 ± 8,87	10,62 ± 6,55
Gelir = Gider	174	19,48 ± 6,52	28,10 ± 8,71	8,60 ± 5,33
Gelir > Gider	13	16,15 ± 6,56	31,46 ± 8,63	7,53 ± 4,35
Test ve p değeri		F = 2,663 p = ,072	F = 0,936 p = ,394	F = 1,810 p = ,166
Yaş (Ort ± SS) 29,74 ± 4,86				
*p < ,05.				

Araştırmada annelerde COVID-19 Korkusu Ölçeği puan ortalaması ile, EDSÖ puan ortalamaları arasında çok zayıf pozitif korelasyon belirlenmiştir (Tablo 3). Annelerde COVID-19 korkusu arttıkça doğum sonu depresyon riskinin de artmasında; COVID-19'un hala devam etmesi, stres, korku ve anksiyete ve zorlu yaşam olayları gibi faktörlerin depresyon üzerinde etkisinin olduğu ve lohusa kadınlarda depresyon oranlarını arttırdığı bildirilmiştir (Guvenc, 2020; Taşkıran, 2021; Yan ve ark., 2020). Annelerdeki depresyon riskinin artmasındaki diğer bir etken ise sosyal destek yetersizliğidir. Annelerin pandeminin etkisiyle yetersiz sosyal destek almalarının depresyon üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Pandemi döneminde lohusaların sosyal destek gereksinimlerinin arttığı fakat karşılanma düzeyinin azaldığı bildirilmektedir (Sevimli, 2021). Yapılan çalışmalarda sosyal destekleri daha yüksek olan kadınların postpartum depresyon düzeylerinin daha az olduğunu bildirmiştir (Gülşen & Merih, 2018; Lebel ve ark., 2020; Sevimli, 2021; Vaezi ve ark., 2019). Bu süreçte yeterli destek kaynaklarına sahip olunmaması, annelerin streslerini artırarak ve problemlerle baş etmelerini zorlaştırmaktadır. Kısıtlanmış yaşam şartları ve artan sorumluluklar anneleri tüketmekte ve kendilerine ait bir alan oluşturmalarını zorlaştırmaktadır. Aynı zamanda sosyal izolasyon sürecinin, yaşam doyumunu ve bireylerin iyi oluşunu azalttığı bilinmektedir (Clair ve ark., 2021). COVID-19 pandemisiyle beraber annelerin sorumlulukları artmış, ev içi sorumluluklarının üzerine kamusal alandaki sorumluluklarının eklenmesi ve çocuklarının uzaktan eğitim süreciyle ilgilenmeye başlamalarıyla beraber annelik rolünde değişiklikler

olduğu belirtilmiştir (İldeniz & Karadeniz, 2021). Anneler için bebek, ev sorumlulukları ve diğer çocuklarının okul sorumluluklarını göğüslemek zorlayıcı olabilmekte ve stres düzeylerini artırarak depresyon oranlarında artışa neden olabilmektedir. Pandemi döneminde kişilerin işsiz kalma ya da gelirlerinin düşme riski mevcuttur. Kanada'da yapılan bir araştırmada, kadınların %18'inin pandemiden dolayı işini kaybettiği belirlenmiştir ve bu durum da maddi destek ihtiyacının artmasına sebep olabilecektir (Lebel ve ark., 2020). Pandemi sürecinde ülkemizde ve dünyada birçok değişimin olması ile beraber hastalıkla ilgili net bilgilerin olmayışı, her geçen gün yeni gelişmelerin yaşanması, sokağa çıkma yasağı, sosyal izolasyon nedeniyle bilgiye olan ihtiyacın daha çok arttığı bilinmektedir. Buna ek olarak annelerin lohusalıkta bilgi gereksinimleri de artmaktadır. Anneler bu gereksinimlerini karşılamak için yeterli olarak sağlık kurumlarına başvuramamakta ve sağlık profesyonellerine ulaşamamaktadırlar (Sevimli, 2021). Yapılan çalışmalarda lohusaların en çok bilgi desteğine ihtiyaç duymalarına rağmen beklenen desteğin karşılanmadığı görülmektedir (Altınayak & Özkan, 2017; Sevimli, 2021). Oysaki doğum sonu dönemdeki bilgi desteğinin yüksek oluşunun postpartum depresyon riskini %62 azalttığı belirtilmektedir (Kim ve ark., 2014). Bu nedenle ebeler, COVID-19 pandemi sürecinde annelerin bilgi gereksinimlerini karşılamalıdır. Bu bağlamda ebelerin, annelere olumlu bir bakış açısı kazandırmalarının, etkili baş etme mekanizmaları kullanmalarını desteklemelerinin ve sosyal destek sağlamlarının postpartum depresyon üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 2.
Annelerin Obstetrik Özelliklerine Göre COVID-19 Korkusu, OKDÖ ve EDSDÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=211)

Annelerin Obstetrik Özellikleri	n	COVID-19 Korkusu Ölçeği	OKDÖ	EDSDÖ
		Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS
Gebeliğin Planlanması				
Planlı	156	19,30 ± 6,57	27,70 ± 8,62	8,71 ± 5,45
Plansız	55	18,25 ± 6,16	29,89 ± 8,89	8,92 ± 5,49
Test ve p değeri		t=1,030 p=,304	t=-1,603 p=,111	t=-0,244 p=,807
Gebelik sayısı				
1-3 Gebelik	176	18,82 ± 6,41	28,30 ± 8,74	8,55 ± 5,29
4 ve Üzeri Gebelik	35	20,02 ± 6,82	28,14 ± 8,77	9,88 ± 6,14
Test ve p değeri		t=-1,000 p=,319	t=0,098 p=,922	t=-1,325 p=,187
Yaşayan çocuk				
1-3 Çocuk	196	18,85 ± 6,36	28,38 ± 8,62	8,69 ± 5,39
4 ve Üzeri Çocuk	15	21,33 ± 7,67	26,80 ± 10,22	9,73 ± 6,25
Test ve p değeri		t=-1,433 p=,153	t=0,678 p=,498	t=-0,707 p=,480
Gebelikte Problem Yaşama				
Evet	66	19,18 ± 6,23	26,92 ± 7,88	9,10 ± 5,38
Hayır	145	18,95 ± 6,60	28,88 ± 9,04	8,6 ± 5,4
Test ve p değeri		t=0,231 p=,817	t=-1,521 p=,130	t=0,599 p=,550
Bebek Bakımıyla İlgili Tecrübe				
Tecrübem Var	162	19,19 ± 6,55	28,88 ± 8,75	8,54 ± 5,61
Tecrübem Yok	49	18,48 ± 6,26	26,26 ± 8,42	9,53 ± 4,86
Test ve p değeri		t=0,663 p=,508	t=1,850 p=,066	t=-1,111 p=,268
Bebeğin İstendik Cinsiyette Olma Durumu				
Evet	183	19,15 ± 6,50	28,18 ± 8,94	8,49 ± 5,42
Hayır	28	18,21 ± 6,37	28,89 ± 7,28	10,60 ± 5,38
Test ve p değeri		t=0,713 p=,477	t=-0,401 p=,689	t=-1,924 p=,056
Doğum Şekli				
Sezeryan	94	19,40 ± 5,97	27,97 ± 8,46	8,01 ± 5,24
Normal	117	18,72 ± 6,87	28,51 ± 8,96	9,38 ± 5,56
Test ve p değeri		t=0,754 p=,452	t=-0,441 p=,660	t=-1,829 p=,069
Bebek Bakımı İçin Yardımcı Biri				
Var	107	19,30 ± 6,61	28,77 ± 9,18	8,71 ± 5,43
Yok	104	18,74 ± 6,35	27,75 ± 8,24	8,82 ± 5,49
Test ve p değeri		t=0,636 p=,526	t=0,845 p=,399	t=-0,143 p=,887

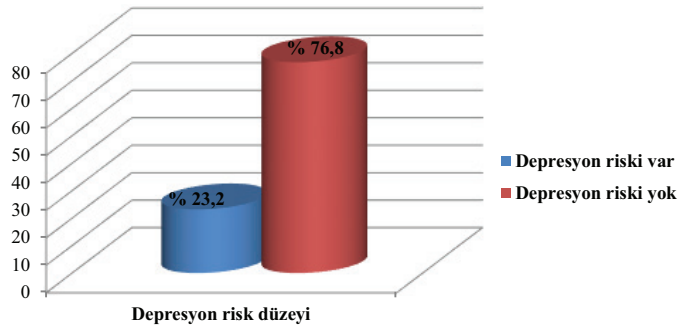
Araştırmanın Sınırlılıkları

Akıllı telefonu olmayan annelerin araştırmaya alınmaması araştırmanın tüm annelere genellenmesini engellemektedir.

Tablo 3.
Annelerde COVID-19 Korkusu, OKDÖ ve EDSDÖ Arasındaki İlişki (n = 211)

Ölçekler	COVID-19 Korkusu	OKDÖ	EDSDÖ
COVID-19 Korkusu	1	-0,321** 0,000	0,199* 0,000

**p < ,001; *p < ,05.

Şekil 1.

Annelerde postpartum depresyon risk düzeyi.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada annelerin yaşadıkları COVID-19 korkusu arttıkça bebek bakımı ile ilgili obsesif-kompulsif davranışların azaldığı ve doğum sonu depresyon riskinin arttığı belirlenmiştir. Bu bulgular ışığında doğum sonu dönemdeki annelerin bu süreci sağlıklı bir şekilde yaşayabilmesi için sağlık profesyonelleri riskli durumları saptayabilmeli ve annelere bu doğrultuda bakım vermelidir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı İnönü Üniversitesi'nden (Tarih: 29 Mart, Sayı: 2022/3252) alınmıştır.

Hasta Onamı: Sözlü onam bu çalışmaya katılan katılımcılardan alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – H.Ü.K., N.K., S.B.; Tasarım – H.Ü.K., N.K., S.B.; Denetim – H.Ü.K.; Kaynaklar – H.Ü.K., N.K., S.B.; Malzemeler – H.Ü.K., N.K., S.B.; Veri Toplama ve/veya İşleme – N.K., S.B.; Analiz ve/veya Yorum – H.Ü.K., N.K.; Literatür Taraması – N.K., S.B.; Yazıyı Yazan – N.K., S.B.; Eleştirel İnceleme – H.Ü.K.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of İnönü University (Date: March 29, 2022, Number: 2022/3252).

Informed Consent: Verbal informed consent was obtained from participants in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – H.Ü.K., N.K., S.B.; Design – H.Ü.K., N.K., S.B.; Supervision – H.Ü.K.; Resources – H.Ü.K., N.K., S.B.; Materials – H.Ü.K., N.K., S.B.; Data Collection and/or Processing – N.K., S.B.; Analysis and/or Interpretation – H.Ü.K., N.K.; Literature Search – N.K., S.B.; Writing Manuscript – N.K., S.B.; Critical Review – H.Ü.K.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declare that this study had received no financial support.

Kaynaklar

- Ahorsu, D. K., Lin, C. Y., Imani, V., Saffari, M., Griffiths, M. D., & Pakpour, A. H. (2020). The Fear of COVID-19 Scale: Development and initial validation. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1–9. [\[CrossRef\]](#)
- Altınayak, S. Ö., & Özkan, H. (2017). Annelerin doğum sonu dönemde yaşam kalitesi ve desteklerinin değerlendirilmesi. *JACSD*, 11, 79–101.
- Challacombe, F. L., Salkovskis, P. M., Woolgar, M., Wilkinson, E. L., Read, J., & Acheson, R. (2017). A pilot randomized controlled trial of time-intensive cognitive-behaviour therapy for postpartum obsessive-compulsive disorder: Effects on maternal symptoms, mother-infant interactions and attachment. *Psychological Medicine*, 47(8), 1478–1488. [\[CrossRef\]](#)
- Clair, R., Gordon, M., Kroon, M., & Reilly, C. (2021). The effects of social isolation on well-being and life satisfaction during pandemic. *Humanities and Social Sciences Communications*, 8(28). [\[CrossRef\]](#)
- Demir Yiğit, E., & Dereli Yılmaz, S. (2019). Doğum sonu anne memnuniyeti ve Anneliğe Uyumda ebeveyn rolü (ss. 673–678). 2. Uluslar Arası 3. Ulusal Doğum Sonu Bakım Kongresi. Konya.
- Dindar, İ. (2009). *Edirne İli merkezinde 0–1 yaş arası bebeği olan annelerin anksiyete düzeyleri ve yardım arama davranışları* [Yüksek Lisans Tezi]. Trakya Üniversitesi. <http://dspace.trakya.edu.tr/xmlui/handle/trakya/812>.
- Engindeniz, A. N., Küey, L., & Kültür, S. (1996). Edinburgh doğum sonrası depresyon ölçeği Türkçe formu geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Bahar Sempozyumları*, 1, 51–52.
- Gluska, H., Mayer, Y., Shiffman, N., Daher, R., Elyasyan, L., Elia, N., Weiner, M. S., Miremberg, H., Kovo, M., Biron-Shental, T., Helpman, L., & Gabay-Benziv, R. (2021). The use of personal protective equipment as an independent factor for developing depressive and post-traumatic stress symptoms in the postpartum period. *European Psychiatry*, 64(1), e34. [\[CrossRef\]](#)
- Gülşen, Ç., & Merih, Y. D. (2018). doğum sonu dönemde anneler kimden hangi desteği bekliyor? *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 4(1). <https://dergipark.org.tr/en/pub/kashed/issue/37442/322051>
- Guvenç, G., Yesilincin, İ., Ozkececi, F., Öksüz, E., Ozkececi, C. F., Konukbay, D., Kok, G., & Karasahin, K. E., & Karasahin, K. E. (2021). Anxiety, depression, and knowledge level in postpartum women during the COVID-19 pandemic. *Perspectives in Psychiatric Care*, 57(3), 1449–1458. [\[CrossRef\]](#)
- İldeniz, B. S., & Karadeniz, G. (2021). Koronavirüs pandemisinde annelerin ebeveynlik stresleri, aile dayanıklılıkları ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiler. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(26), 279–296. [\[CrossRef\]](#)
- Kim, T. H., Connolly, J. A., & Tamim, H. (2014). The effect of social support around pregnancy on postpartum depression among Canadian teen mothers and adult mothers in the maternity experiences survey. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 14(1), 1–9. [\[CrossRef\]](#)
- Kızıloğlu, E. (2021). Pandemi döneminde çalışan anne olmak: Metaforlar üzerinden bir Değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 19, 34–48.
- Kurt, A., & Söyler, H. Ç. (2022). Covid-19 döneminde doğum yapan kadınlarda maternal bağlanma, obsesif kompulsif bozukluk ve perinatal anksiyete ilişkisi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(3), 225–235. [\[CrossRef\]](#)
- Kurt, H. (2021). Pandemi sürecinde annelerin korona hastalığı korkusu ve anne-çocuk iletişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13, 245–256. [\[CrossRef\]](#)
- Lebel, C., MacKinnon, A., Bagshawe, M., Tomfohr-Madsen, L., & Giesbrecht, G. (2020). Elevated depression and anxiety symptoms among pregnant individuals during the COVID-19 pandemic. *Journal of Affective Disorders*, 277, 5–13. [\[CrossRef\]](#)
- Lok, K. Y. W., Fong, D. Y. T., Wong, J. Y. H., Ho, M., Choi, E. P., Pandian, V., Davidson, P. M., Duan, W., Tarrant, M., Lee, J. J., Lin, C. C., & CARE Group (2021). International survey for assessing COVID-19's impact on fear and health: Study protocol. *BMJ Open*, 11(5), e048720. [\[CrossRef\]](#)
- Miranda, A. R., Scotta, A. V., Cortez, M. V., & Soria, E. A. (2021). Triggering of postpartum depression and insomnia with cognitive impairment in Argentinian women during the pandemic COVID-19 social isolation in relation to reproductive and health factors. *Midwifery*, 102, 103072. [\[CrossRef\]](#)
- Okray, Z. (2021). COVID-19 Pandemisi ve obsesif kompulsif bozukluk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar – Current Approaches in Psychiatry*, 13(3), 588–604. [\[CrossRef\]](#)
- Özdemir, K., Menekşe, D., & Çınar, N. (2020). Development of obsessive and compulsive behaviors scale of mothers in postpartum period regarding baby care: Validity and reliability. *Perspectives in Psychiatric Care*, 56(2), 379–385. [\[CrossRef\]](#)
- Özer, N. T. (2022). *Gebelerin depresyon, anksiyete, stres ve Koronavirüs korku Durumlarının Belirlenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. <https://hdl.handle.net/20.500.12445/2579>.
- Özkan, H. A., Arık, B., & Keleş, A. (2021). Anne-bebek bağlanmasında COVID-19 yansımaları. Ulusal Hemşirelik Kongresi-i. Erişim Tarihi 20.04.2022. https://www.researchgate.net/profile/Beguem-Kirik/publication/353313988_ANNE-BEBEK_BAGLANMASINDA_COVID-19_YANSIMALARI/links/60f2da470859317bdec16de/ANNE-BEBEK-BAGLANMASINDA-COVID-19-YANSIMALARI.pdf
- Özkan, S., & Serçekoş, P. (2017). Anne olmanın psikososyal yönü. İçinde K. Kabukcuoğlu (Ed.), *Kadın sağlığı Sorunlarının psikosomatik yansımaları*. (1. Baskı, ss. 25–27). Detay Yayıncılık.
- Özşahin, Z., Akça, E., & Gökbulut, N. (2020). Postpartum depresyon düzeyi ile maternal bağlanma arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 8(3), 715–724. [\[CrossRef\]](#)
- Özşahin, Z., Erdem, N., Aksakal, Z. G., & Filoğlu, N. (2022). Covid-19 korkusunun annenin doğumu algılaması ve doğum sonu anksiyeteye etkisi. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 16(1), 40–47. [\[CrossRef\]](#)
- Öztürk, B. İ. (2022). *COVID-19'la yaşamak: Covid-19 korkusunu etkileyen faktörler* [Yüksek Lisans Tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi. <http://hdl.handle.net/11607/4710>.
- Satici, B., Gocet-Tekin, E., Deniz, M. E., & Satici, S. A. (2021). Adaptation of the Fear of COVID-19 Scale: Its association with psychological distress and life satisfaction in Turkey. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 19(6), 1980–1988. [\[CrossRef\]](#)
- Sevimli, A. D. (2021). *Lohusaların Koronavirüs (COVID-19) korkusu ve doğum sonu destek gereksinimlerinin belirlenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. İstinye Üniversitesi. <https://hdl.handle.net/20.500.12713/2055>.
- Şirin, A. (2008). *Kadın sağlığı* (1. Baskı, ss. 133–154). Bedray basın Yayıncılık Ltd. Şti.
- Taşkır, B. (2021). *Yüksek riskli gebelik kliniğinde takipli, gebeliğinde COVID-19 hastalığı geçirmiş kadınlarla geçirmemiş kadınların geç postpartum depresyon sıklığının karşılaştırması* [Uzmanlık Tezi]. Sağlık Bilimleri Üniversitesi.
- Üstüngör, N. (2022). *Doğum sonu obsesif kompulsif davranışların anne-bebek bağlanmasına etkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi. <https://hdl.handle.net/11424/280647>.
- Vaezi, A., Soojoodi, F., Banihashemi, A. T., & Nojomi, M. (2019). The association between social support and postpartum depression in women: A cross sectional study. *Women and Birth*, 32(2), e238–e242. [\[CrossRef\]](#)
- Yan, H., Ding, Y., & Guo, W. (2020). Mental health of pregnant and postpartum women during the coronavirus disease 2019 pandemic: A systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, 11, 617001. [\[CrossRef\]](#)

Extended Abstract

The postpartum period is an important process in which many emotional, physical, and social changes are experienced in women's lives. In this process, mothers have to adapt to physiological and psychological changes, give baby care, provide a safe environment, communicate with the baby, adapt to their new roles, develop family sensitivity, and cope with the problems that will develop. These difficulties, combined with the threat of COVID-19, lead to increased physiological, psychological, and social effects in women. With the emergence of the COVID-19 virus, the increase in postpartum depression and obsessive-compulsive disorder (OCD) symptoms has led mothers to a deeper impasse. The research was carried out to determine the effect of fear of COVID-19 on mothers' obsessive-compulsive behaviors related to baby care and postpartum depression in the postpartum period.

The research was carried out in the family health centers of the province located in the east of Turkey between March and May 2022. Before starting the research, ethical approval was obtained from the Health Sciences Non-Interventional Clinical Research Ethics Committee of the Scientific Research and Publication Ethics Committee of İnönü University (Decision number: 2022/3252). Since the institution's permission could not be obtained due to the pandemic, the data were collected online on a voluntary basis through google forms. In addition, written consent was obtained from the participants with an online informed consent form.

Coding and evaluation of the data was carried out in computer environment using the Statistical Package of Social Sciences 22.0 package program. In statistical evaluation, descriptive statistics (percentage, mean, standard deviation) and independent groups *t*-test, analysis of variance, and correlation analysis tests were used. The results were evaluated at the 95% confidence interval, at the $p < .05$ error level.

The mean age of the mothers participating in the study was 29.74 ± 4.86 , and it was determined that age, education level, family structure, and income level did not affect mothers' fear of COVID-19, mothers' obsessive and compulsive behaviors related to baby care, and postpartum depression ($p > .05$). In the research on mothers, it was determined that the working status affected the total score averages of the COVID-19 Fear and Mothers' Obsessive and Compulsive Behaviors Related to Baby Care Scales ($p < .05$) but did not affect the Postpartum Depression Level Scale total score averages ($p > .05$). It was determined that the mothers' obstetric characteristics did not affect the fear of COVID-19, the mothers' Obsessive and Compulsive Behaviors Related to Babysitting, and the total score averages of the Postpartum Depression Scales ($p > .05$). When the average score is examined, the mean score of mothers on the COVID-19 Fear Scale was 19.02 ± 6.48 , the mean score of the Obsessive and Compulsive Behaviors Related to Babysitting was 28.27 ± 8.72 , and the mean score of the Postpartum Depression Scale was determined as 8.77 ± 5.45 . In the study, a weak negative correlation was found between the mean score of the COVID-19 Fear Scale and the Moms' Obsessive and Compulsive Behaviors Related to Babysitting Scale mean scores, and a very weak positive correlation was determined between the mean scores of the Edinburgh Postpartum Depression Scale ($r: -.321, r: .199$, respectively; $p < .001, p < .05$). In addition, a weak negative correlation was determined between the Mothers' Obsessive and Compulsive Behaviors Regarding Babysitting Scale mean score and the Edinburgh Postpartum Depression Scale mean score ($r: -.282; p < .001$).

In the study, it was determined that there was a significant relationship between the fear of COVID-19 experienced by mothers and their obsessive and compulsive behaviors related to baby care and postpartum depression. In the light of these findings, health professionals should be able to identify risky situations and provide care to mothers in this direction so that mothers in the postpartum period can experience this process in a healthy way.